

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul al Institutului European din România" (www.ier.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Medvedyev și alții împotriva Franței (MC) - 3394/03

Hotărârea din 29.03.2010

Art. 5 § 1: Lipsire de libertate - Proceduri legale

Consemnarea la bord a echipajului unei nave sub pavilion străin și arestate în marea liberă : *încălcare*

Art. 5 § 3: Adus de îndată înaintea judecătorului sau a altui magistrat

Persoane lipsite de libertate aduse în fața unei autorități judecătorești după 13 zile de detenție, ca urmare a arestării unei nave în marea liberă: *neîncălcare*

În fapt – Reclamanții, resortisanți ucraineni, români, greci și chileni făceau parte din echipajul unui cargou numit *Winner*, sub pavilion cambodgian. În cadrul luptei internaționale împotriva traficului de stupefiante, autoritățile franceze au fost informate că această navă era suspectă de transportul unor cantități importante de droguri. Prin nota verbală din 7 iunie 2002, Cambodgia a autorizat intervenția autorităților franceze. În consecință, autoritățile maritime au procedat la arestarea cargoului în marea liberă, în largul insulelor Capului Verde și apoi la direcționarea sa către portul Brest (Franța).

Prin hotărârea din 10 iulie 2008, o cameră a Curții a constatat în unanimitate încălcarea art. 5 § 1, apreciind că nu se poate afirma dacă reclamanții au fost lipsiți de libertate conform procedurilor legale. De asemenea, aceasta a constatat neîncălcarea art. 5 § 3 prin 4 voturi la 3. Curtea a reținut că reclamanții nu au fost aduși înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit de lege să exercite atribuții judiciare, decât în momentul înfățișării lor înaintea judecătorului de libertăți și detenție, în vederea arestării provizorii, după 15 sau 16 zile de lipsire de libertate. Cu toate acestea, Curtea a apreciat că durata lipirii de libertate la care au fost supuși reclamanții este justificată de circumstanțele excepționale.

În drept – Art. 5 § 1

a) *Aplicabilitate* - Reclamanții au fost supuși controlului forțelor militare speciale și lipsiți de libertate pe durata întregii traversări, în timp ce ruta urmată de navă era impusă de militarii francezi. Situația lor după arestarea navei a constituit într-adevăr o lipsire de libertate în sensul art. 5.

b) *Fond* - Cu privire la lupta împotriva traficului de stupefiante în marea liberă, dreptul public internațional menține principiul competenței statului sub pavilionul căruia se află nava, în speță, Cambodgia.

Convenția de la Montego Bay* nu poate oferi temei legal pentru intervenția autorităților franceze, întrucât Cambodgia nu a aderat la această Convenție și deci nu a acționat în conformitate cu aceasta, atunci când a transmis nota verbală din 7 iunie 2002. Pe de altă parte, cererea de cooperare trimisă Cambodgiei de către Franța nu se justifica prin faptul că

aceasta din urmă suspecta o navă sub pavilion francez de trafic de stupefianțe. În plus, nu s-a stabilit că o practică constantă a statelor de natură să stabilească existența unei norme de drept internațional cutumiar ar conferi o autorizație generală de intervenție oricărui stat care are motive serioase pentru a suspecta o navă sub pavilionul altui stat că practică trafic de stupefianțe. De altfel, nu se poate susține că ipoteza cu privire la posibilitatea ca o navă de război să aresteze o navă dacă are motive serioase pentru a suspecta că este fără naționalitate, se poate aplica în circumstanțele speței care nu coroborează astfel de afirmații.

Cu privire la legislația franceză, în afara faptului că vizează în mod esențial să transpună în dreptul intern, prevederile tratatelor internaționale și mai ales ale Convenției de la Viena**, aceasta nu poate face inaplicabile respectivele tratate și nici principiul competenței exclusive a statului pavilionului. Astfel, întrucât Cambodgia nu a aderat la convențiile transpuse în dreptul intern, iar nava *Winner* nu se află sub pavilion francez și niciun membru al echipajului nu era de naționalitate franceză, legea franceză nu se poate aplica în acest caz. Nu se poate susține că legea franceză era suficientă pentru principiul general al securității juridice, pentru că nu îndeplinește condiția de previzibilitate și accesibilitate cerută pentru a satisface criteriul de legalitate: nu se poate pretinde în mod rezonabil că echipajul unei nave sub pavilion cambodgian și care naviga în marea liberă putea să prevadă, chiar și cu ajutorul unor experți, că este susceptibilă de a intra sub jurisdicție franceză în circumstanțele cauzei. De altfel, dacă Convenția de la Montego Bay avea în special drept obiective codificarea dreptului cutumiar al mării sau consolidarea acestuia, dispozițiile sale privitoare la lupta împotriva traficului ilegal de stupefianțe în marea liberă dovedesc, după modelul Convenției de la Viena care vine să o completeze pentru a organiza cooperarea internațională fără a impune constrângeri, prin lipsa atât a consensului cât și a regulilor și practicilor precise și recunoscute în materie la nivel internațional.

Cu toate acestea, independent de Convențiile de la Montego Bay și de la Viena, precum și de legislația franceză, Cambodgia și-a dat acordul pentru intervenția autorităților franceze printr-o notă verbală. Deși în speță, Convenția de la Montego Bay nu poate fi aplicată, aceasta nu interzice statelor să prevadă alte modalități de colaborare în lupta împotriva traficului de stupefianțe în marea liberă. De altfel, notele verbale constituie un izvor de drept internațional care poate fi calificat drept tratat sau acord atunci când conțin consimțământul între autoritățile în cauză, o poziție mutuală cu privire la anumite chestiuni sau exprimarea unei dorințe sau a unui angajament unilateral. În aceste condiții, nota verbală în cauză constata acordul autorităților cambodgiene pentru interceptarea navei *Winner*. În textul notei verbale se menționa „vasul *Winner*, sub pavilion cambodgian” care făcea unicul său obiect și pentru care confirma în mod formal autorizația de interceptare, control și de declanșare a urmăririi în justiție. Astfel, soarta membrilor echipajului nu era acoperită suficient de precis de conținutul acestei note și nu s-a stabilit dacă lipsirea lor de libertate făcea obiectul unui acord între cele două state, susceptibil de a reprezenta un drept „clar definit” în sensul jurisprudenței Curții. Nota verbală nu răspunde nici cerinței de „previzibilitate”. Nu s-a demonstrat existența unei practici curente și continue între Cambodgia și Franța în lupta împotriva traficului de stupefianțe în marea liberă vizând navele aflate sub pavilion cambodgian, chiar din contră, și împreună cu lipsa de ratificare a convențiilor pertinente de către Cambodgia, realizarea unui acord *ad hoc* prin notă verbală, în lipsa oricărui tratat sau acord bilateral sau multilateral care să implice în mod permanent aceste două state, dovedește caracterul excepțional sau cel puțin punctual al măsurii de cooperare adoptate în speță. În orice caz, pentru un infractor, caracterul previzibil al anchetei pentru trafic de stupefianțe nu se va confunda cu previzibilitatea norme legale care oferă temei intervenției. În caz contrar, orice activitate susceptibilă de a fi calificată drept infracțiune de către dreptul intern scutește statele de

obligatia de a adopta norme cu calitatile cerute, in special, cu privire la art. 5 § 1 din Conventia europeana si prin urmare, acesta din urma ar fi lipsit de substanta.

Este regretabil ca lupta internationala impotriva traficului de stupefiante in marea libera nu este coordonata mai bine, tinand cont de mondializarea in crestere a problemei. Aceasta fiind situatia, atunci cand statul pavilionului nu face parte din Conventiile de la Montego Bay sau de la Viena, precum in speța, Cambodgia, insuficienta acestor texte, in lipsa unor initiativ regionale sau bilaterale, nu are consecinte reale. Astfel de initiativ nu sunt sustinute intotdeauna de state in ciuda posibilitatii pe care acestea le ofera de a actiona intr-un cadru juridic bine definit. In orice caz, fiind vorba de state care nu au semnat conventiile mentionate anterior, un raspuns potrivit ar putea consta in aplicarea unor acorduri bilaterale sau multilaterale cu alte state. Cu privire atat la gravitatea, cat si la amploarea problemei puse de traficul de stupefiante, o evolutie a dreptului international public care ar consacra principiul conform caruia toate statele ar avea competenta ca exceptie de la regula statului pavilionului, ar reprezenta un progres semnificativ in lupta impotriva acestei activitati ilegale. Acest lucru ar permite alinierea dreptului international cu privire la traficul de stupefiante la masurile care exista de mult timp pentru piraterie.

Tinand cont de cele mentionate anterior si de faptul ca numai o interpretare cu un cadru restrans este conforma scopului si obiectului art. 5 § 1, lipsirea de libertate a reclamanților de la reținerea navei până la sosirea navei in Brest nu a fost „obișnuită”, in lipsa unui temei legal cu calitatile necesare satisfacerii principiului general al securității juridice.

Concluzie: încălcare (zece voturi la șapte).

Art. 5 § 3: Arestarea si lipsirea de libertate a reclamanților a inceput o data cu interceptarea navei in marea libera la 13 iunie 2002. Reclamanții nu au fost reținuți decât la 26 iunie 2002, după sosirea lor in Franța. Pentru prima dată in timpul procedurii, Guvernul a adus in fața Marii Camere informații justificate cu privire la prezentarea reclamanților, in aceeași zi, inaintea judecătorilor de instrucție însărcinați cu cauza. Prin urmare, această prezentare inaintea judecătorilor de instrucție, care cu siguranță pot fi calificați drept „judecător sau alt magistrat însărcinat prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare” in sensul art. 5 § 3 nu a avut loc decât la 13 zile după arestarea lor. In momentul interceptării, nava *Winner* se afla in marea libera, in largul insulelor Capului Verde si deci departe de coasta franceză. Pe de altă parte, nimic nu arată ca ruta spre Franța a durat mai mult decât era necesar, având in vedere mai ales condițiile meteorologice si starea de degradare avansată a navei *Winner* care făceau imposibilă o navigare mai rapidă. In plus, reclamanții nu susțin ca era posibil sa fie predați unor autorități dintr-un stat aflat mai aproape decât Franța, unde ar fi putut sa fie trimiși rapid in fața unei autorități judecătorești. Cu privire la ipoteza unui transfer pe o navă a Marinei naționale pentru o repatriere mai rapidă, nu este de competența Curții sa evalueze fezabilitatea unei astfel de operațiuni in circumstanțele cauzei. In fine, reclamanții nu au fost reținuți decât aproximativ 8-9 ore după sosirea lor in Franța inainte de a fi aduși in fața unui judecător. Trebuie sa se constate ca această perioadă de 8-9 ore este compatibilă cu noțiunea de „înfațșat de îndată” enunțată in art. 5 § 3 si cu jurisprudența Curții. *[A se vedea Rigopoulos împotriva Spaniei* (dec.), 37388/97, 12.01.99]

Concluzie: neîncălcare (nouă voturi la opt).

* Conventia Organizatiei Națiunilor Unite privind dreptul mării, semnată la Montego Bay, la 10 decembrie 1982 si intrată in vigoare la 16 noiembrie 1994.

**** Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva traficului ilicit de stupefiante și de substanțe psihotrope, semnată la Viena, la 20 decembrie 1988 și intrată în vigoare la 11 noiembrie 1990.**